

NOTAT

Dato: 18.09.2020
Arkivkode:
J.postID: 2020201898
Arkivsaksnr: 20/18597

Til:			
Formannskapet			

Fra: Kommunedirektøren

Vedrørende: **Svar på spørsmål fra representanten (MDG) vedrørende E-18 og Bærum kommunes garanti**

Kommunedirektøren viser til epost datert 17. september 2020 fra MDG v/Hans Rugset. Der fremkommer det blant annet følgende::

«Vi hadde stilt følgende spørsmål (sendt 04.09.) til kommunedirektøren før gårsdagens møte i formannskapet:

Det vises til saksfremlegget til Formannskapets behandling av garanti for E18. Kommunedirektørens vurderinger er blant annet basert på uttalelser fra eksterne finansielle rådgivere. Disse uttalelsene tar igjen utgangspunkt i at Bærum er en økonomisk og finansiell robust kommune.

Økonomirapporten for juli 2020 viser imidlertid en prognose for 2020 som indikerer at kommunen går ca. i 0, hvilket vil innebære en resultatgrad som er langt under det som er anbefalt. Samtidig er kommunens gjeldsgrad ventet å øke i betydelig grad de neste årene som følge av store investeringer.

Har det blitt foretatt en ny vurdering av konsekvensene garantien får for kommunens økonomiske handlingsrom, både når det gjelder fremtidige låneopptak og i andre sammenhenger, sett i lys av den alvorlige økonomiske situasjonen kommunen er i?

Vi ber i så fall om at en slik ny vurdering legges frem i forbindelse med behandlingen av garantistillelse for ny E18 i formannskapet.»

Kommunedirektørens svar:

Kommunedirektøren viser i utgangspunktet til saksfremlegget og redegjørelsen som ble fremmet til formannskapets møte den 29.4.2020, sak nr. 103/20 «E18 Lysaker- Ramstadsletta- Utredning av Bærum kommunes handlingsrom og mulighet for å stille garanti». Deler av redegjørelsen/saksfremlegget er gjengitt i dette notatet som bakgrunnsdokumentasjon.

Det sentrale punktet i spørsmålet fra MDG er om det har skjedd vesentlige endringer i Bærum kommunes økonomiske situasjon, som endrer/påvirker kommunens vurderinger knyttet til om garantien får **«vesentlig økonomisk risiko»** for Bærum kommune.

Kommunedirektøren er av den oppfatning at hovedtrekkene i kommunens økonomiske situasjon som ble presentert våren 2020, samt kommunens vurderinger knyttet til begrepet «vesentlig økonomisk risiko» ikke har endret seg i vesentlig grad. Bærum kommune har naturlig nok på kort sikt økonomiske utfordringer knyttet til blant annet pandemien, men fremstår fortsatt likevel robust økonomisk. Det vises i denne sammenheng også til kommunedirektørens forslag til Handlingsprogram for perioden 2021-2024 som offentliggjøres 23. september og økonomimelding II for 2020 som legges frem for politisk behandling i oktober.

Utdrag fra kommunedirektørens saksfremlegg i sak nr. 103/20 E18 Lysaker- Ramstadsletta- Utredning av Bærum kommunes handlingsrom og mulighet for å stille garanti.

Følgende fremkom under avsnittet for **kommunedirektørens redegjørelse** – avsnitt 12, 13 og 14:

- *«Å gi slike garantier utsetter kommunen for økonomisk risiko. Kommuneloven gir kommunen anledning til å gi garantier, men regulerer dette strengt. Blant annet sier Kommuneloven at slike garantier må godkjennes av departementet. Dette drøftes nærmere i del 2.*
- *Kommunedirektøren har innhentet eksterne vurderinger fra både finansinstitusjoner og finansielle rådgiver som bekrefter at en garanti, i det omfang som er beskrevet, ikke vil svekke kommunens kredittverdighet. Svekket kredittverdighet kunne medføre at kommunen fikk dårlige rentevilkår og dermed få økte rentekostnader enn uten slik garantiansvar. En garanti vil påvirke soliditeten til kommunen, men vil altså ikke, slik det ser ut i dag, gi konsekvenser for finansiell posisjon og fremtidige investeringer innenfor dagens rammer.*
- *Kommunedirektøren vil normalt fraråde å eksponere kommunekassen for den risikoen en slik garanti gir. Kommunedirektøren oppfatter at en kommunal garanti for delstrekningen, vil kunne medføre at det kan oppnås lokal enighet om en realisering av E18 som et sammenhengende prosjekt fra Lysaker til Ramstadsletta i tid og rom. Garantens beløp vil på ingen måte være ubetydelig, men risikoen for at en slik garanti likevel vil bli utløst helt eller delvis ansees som liten.»*

Og det fremkom følgende under punktet for **Kommunedirektørens merknader vedrørende Konsekvenser av beslutningene:**

- *«Beslutningen kan gi grunnlag for å sikre lokal enighet om garantiforpliktelser for E18 etappe 1 samlet, som basis for at Stortinget kan vedta E18 prosjektet. Hvis resultatet av kommende sak er at kommunen stiller garanti på opptil 3,5 mrd kr for bomselskapets låneopptak, vil dette framkomme som en note til kommunens regnskap. Samlet størrelse av slike garantiforpliktelser kan påvirke kommunens evne til å oppta lån og påvirke betingelsene for nye lån.»*

I saksfremlegget – sak nr 103/20 DEL TO – MER OM SAKEN skrev kommunedirektøren blant annet følgende under avsnittet **«Lovreguleringen av garantier og hvordan garanti kan påvirke kommunens kredittverdighet**

«Kommunen har såkalt «alminnelig rettslig handleevne» som blant annet innebærer mulighet til å disponere over midlene i kommunekassen etter eget ønske (utover det som er lovbundne kostnader). Dette har kommet dels til uttrykk i kommuneloven § 2-1 som sier at kommuner er et eget rettssubjekt, «og kan ta avgjørelser på eget initiativ og ansvar». Utgangspunktet er dermed at kommuner kan stille garantier i samme utstrekning og for samme formål som andre rettssubjekter.

Det finnes en viktig begrensning i kommunens mulighet til å stille kausjon/garanti i kommuneloven § 14-19. I bestemmelsens første ledd første punktum er det inntatt et forbud for kommunen mot å stille kausjon/garanti for virksomhet som drives av andre enn kommunen selv, og som enten (1) utsetter kommunen for vesentlig økonomisk risiko eller (2) stilles for næringsvirksomhet. I tillegg følger det av § 14-19 første ledd annet punkt at en garanti/kausjon bare er gyldig dersom garantien er godkjent av departementet. I utgangspunktet er kompetansen til å godkjenne kommunale garantier delegert fra departementet til fylkesmannen, men saker av «særlig betydning eller prinsipiell art» avgjøres likevel av departementet. Lovregulering finnes i kommuneloven §14-19 og i forskrift til denne.

Det antas at det er vilkåret om «vesentlig økonomisk risiko» som er den mest aktuelle skranken i den foreliggende saken. Det er vanskelig å vurdere dette vilkåret konkret i denne omgang, ettersom kommunen har begrenset kunnskap om det økonomiske risikobildet for vegprosjektet. En viss (generell) veiledning finnes imidlertid i forarbeidene til kommuneloven, hvor det blant annet er uttalt følgende:

«I enkelte tilfeller kan det være snakk om å stille garantier hvor ansvaret går utover det kommunen kan tåle av tap dersom garantiansvaret mot formodning blir gjort gjeldende. Det alminnelige utgangspunktet vil være at dette må anses å innebære vesentlig økonomisk risiko, selv om sannsynligheten for tap er lav. Etter omstendighetene kan det likevel være et særlig eller tvingende behov for at kommunen stiller kausjoner av betydelige beløp. Et eksempel er kausjonene som fylkeskommunene stiller i bompengeprosjekter. Utvalgets hensikt er ikke at loven skal være til absolutt hinder for garantier som ut fra brede samfunnsmessige hensyn er nødvendige, selv om beløpene er store. Begrepet vesentlig økonomisk risiko må imidlertid i slike tilfeller forstås slik at det må foreligge en særlig høy trygghet for at kommunens økonomi og tjenester ikke blir skadelidende.» (NOU 2016:4 Ny kommunelov, side 262-263).

I regnskapet vil en lånegaranti føres opp som garantiforpliktelse i note til regnskapet. Bærum kommune stiller i dag garantier for VEAS og vil i tillegg få en garantiforpliktelse 600-700 mill på vannverket. Disse kan for øvrig ikke sammenlignes direkte, da disse investeringene er definert innenfor selvkostområdet. Store garantiforpliktelser som dette kan påvirke kommunens evne til å oppta lån og påvirke betingelsene på nye lån. Den nye kommuneloven har strengere beskrankninger knyttet til finansielle forhold gjennom at långiver har fått strengere krav til å sjekke kommunens vedtak og finansielle posisjon.

Kommunedirektøren har innhentet eksterne vurderinger av konsekvensene for garanti i forhold til kommunens muligheter for å ta opp lån på gunstige vilkår og kommunens finansielle situasjon generelt:

Fylkesmannen antar at ut ifra dagens økonomiske situasjon (samlet gjeld og garantiansvar) for Bærum kommune, at nevnte garanti ikke får en begrensete betydning i forhold til kommunens fremtidige behov for låneopptak. I hvert fall ikke innenfor de nærmeste årene. På lang sikt kan det få en betydning.

Viktig at Bærum kommune vurderer selskapet som kommunen stiller garanti ovenfor, da med bla. vurdere hvordan selskapet finansierer sine lån f.eks. kortsiktig eller langsiktig, og soliditeten i selskapet.

Kommunalbanken uttaler at under forutsetting av at Fylkesmannen har godkjent kommunens vedtak om garanti og dermed i realiteten foretatt en vurdering vedrørende «vesentlig finansiell risiko», så vil ikke denne garantien i utgangspunktet påvirke/begrense kommunens fremtidige lånemuligheter eller svekke lånebetingelsene. (F.eks. så har Vestlandet fylkeskommune stor gjeld og stort garantiansvar – men oppnår konkurransedyktige betingelser på lån).

Firmaet Mercer har på oppdrag fra kommunen utarbeidet et notat knyttet til vurderingen vedrørende en potensiell garantistillelse og fremtidig lånemuligheter og betingelser. Med forbehold om at aktørene i lånemarkedet ikke deler Mercer syn, så har Mercer følgende tilbakemelding:

- Bærum kommune er økonomisk sett en robust kommune.
 - Norske kommuner kan ikke slås konkurs.
 - Forutsatt pant i fremtidig bompengerettigheter vil ikke nevnte garanti være materielt negativt for kommunen.
 - En garantistillelse på 3 mrd vil sannsynligvis ikke ha negativ effekt på markedsprisingen av kommunens fremtidige låneopptak og mulighet for nye låneopptak.
 - Dersom kommunen i fremtiden ønsker å stille flere garantier, så kan dette endre markedssynet om at Bærum kommune er en robust kommune gitt at flere garantier «blir kalt» på samtidig.»
-